

Länsstyrelsen
Norrbotten

Yttrande

1 (5)

Datum
2026-01-13

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Förenklingsrådets förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol

Er beteckning: S2025/01618

Länsstyrelsen i Norrbotten (nedan Länsstyrelsen) yttrar sig över Förenklingsrådets förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol.

Länsstyrelsen motsätter sig förslaget att 8 kapitlet 15 § alkohollagen ska upphöra i sin helhet. Vad gäller förslaget 8 kap 4 § samt 8 kapitlet 16 § har länsstyrelsen ingen synpunkt.

Länsstyrelsen önskar lämna följande synpunkter på delar av förslaget.

Sammanfattning

Förenklingsrådets förslag kan göra det både enklare och billigare att starta och driva företag. Länsstyrelsen välkomnar initiativ som syftar till att genom förändringar i alkohollagstiftningen underlätta för företag och anser att det finns anledning att se över kravet på mat. Samtidigt bedömer Länsstyrelsen att det är av fortsatt avgörande betydelse att de alkoholpolitiska målen om att värna folkhälsan beaktas och upprätthålls, och att dessa ges företräde framför näringslivspolitiska intressen. Länsstyrelsen bedömer att förslaget möjliggör för fler typer av verksamheter att inneha serveringstillstånd. Länsstyrelsen vill lyfta att det kan innebära en ökad tillgänglighet, normalisering och konsumtion av alkohol vilket kan få påverkan på folkhälsan. Det kan även innebära ökad konkurrens för restaurangbranschen från andra aktörer. Det finns vissa brister i utredningen, däribland saknas en barnkonsekvensanalys och en tillräcklig konsekvensanalys.

2026-01-13

Länsstyrelsen gör därför bedömningen att mat- och kökskravet bör utredas vidare.

3.4.2 Den finska alkoholreformen 2018

Länsstyrelsen vill betona att jämförelsen med Finlands alkohollag inte fullt ut beaktar de betydande skillnader som råder mellan ländernas regelverk och tillsynsstrukturer.

I Finlands alkohollag (1102/2017) finns en form av matkrav kvar, vilket inte beaktas av förslaget. Av 18 § i Finlands alkohollag framgår att ett serveringstillstånd för alkoholdrycker gäller serveringsområdet på ett serveringsställe och beviljas en sökande som utövar förplägnadsverksamhet som avses i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006). Med förplägnadsverksamhet avses yrkesmässig servering av mat eller dryck till allmänheten för att avnjutas i en sådan livsmedelslokal som avses i livsmedelslagen (23/2006).

Länsstyrelsen föreslår att ett liknande krav på livsmedelslokal bör finnas kvar i Sveriges alkohollag. Detta för att begränsa vilka aktörer som ska kunna sälja alkohol.

4.1.4 Krav på ett varierat utbud av maträtter

Länsstyrelsen delar Förenklingsrådets uppfattning att dagens matkrav kan leda till matsvinn inom vissa delar av

restaurangbranschen, till exempel vid nattklubbar som med dagens reglering behöver erbjuda en fullgod meny fram till kl. 23.

Länsstyrelsen anser därför att det finns anledning att se över kravet på mat, men inte i den utsträckning som Förenklingsrådet föreslår.

Länsstyrelsen anser att det förslag som lades i SOU 2024:23 En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas, om att begränsa tiden för när ett varierat utbud av maträtter behöver erbjudas till kl. 22 är väl avvägt. En sådan förändring skulle innebära att verksamheter som har öppet sent på kvällar och nätter inte behöver förhålla sig till ett varierat utbud av maträtter.

5.1 Krav på matservering och eget kök avskaffas

Länsstyrelsen vill framhålla att Brottsförebyggande rådet i rapporten Företag som brottsverktyg 2025:20 pekar ut restaurangbranschen som en känd riskbransch för penningtvätt och arbetslivskriminalitet. De i dag relativt höga kraven på etablering och investering vid

2026-01-13

uppstart av restaurangverksamhet, däribland kravet på kök, har haft en avhållande effekt på oseriösa aktörer från att ansöka om serveringstillstånd. Mot denna bakgrund bedömer Länsstyrelsen att ett slopande av kravet på kök och mat kan medföra en ökad risk för att oseriösa aktörer gynnas.

6.7.2 Fler restauranger påverkar konkurrens, pris och konsumtion

Länsstyrelsen välkomnar initiativ som syftar till att genom förändringar i alkohollagstiftningen underlätta och ge kostnadsbesparingar för företag. I Norrbotten finns exempelvis flera småskaliga dryckesföretag som skulle kunna gynnas av förslaget. Det skulle även kunna stärka besöksnäringen i länet och bidra till ekonomisk tillväxt. Förslaget möjliggör en mer flexibel bemanningsplanering utifrån verksamhetens faktiska behov och efterfrågan. Förslaget kan även underlätta för nya affärskoncept som vill servera alkohol utan att driva full restaurangverksamhet. Detta öppnar upp för att verksamheter som exempelvis bryggerier, frisörer, gårdsbutiker, skönhetssalonger, biosalonger och andra icke-traditionella aktörer kan ansöka om att få servera alkohol till sina kunder eller besökare.

Länsstyrelsen konstaterar att det saknas en analys av vilka konsekvenser förslaget kan få om nya typer av verksamheter etablerar sig på marknaden. Även om nuvarande regelverk inte innebär något krav på att mat faktiskt ska beställas eller konsumeras i samband med alkoholförtäring, kan kravet på mat ändå fungera normerande genom att främja samtidig konsumtion av mat och alkohol samt utgöra en försvårande omständighet vid ansökan om serveringstillstånd.

Ökningen av antalet aktörer kan leda till lägre priser på alkohol i restaurangmiljö och minskad lönsamhet för etablerade företag som har investerat i fullt utrustade kök. Länsstyrelsen ser en risk för osund konkurrens och att verksamheter som haft investeringskostnader för att uppfylla lagens nuvarande krav riskerar att konkurreras ut av verksamheter som haft en lägre investeringskostnad.

6.7.3 Ökad konsumtion och folkhälsoeffekter

Om matkravet avskaffas kan fler verksamheter förväntas få serveringstillstånd, vilket sannolikt ökar både tillgängligheten till alkohol och den totala alkoholkonsumtionen. Detta riskerar att motverka målen för såväl folkhälso- som ANDTS-politiken. Ett slopande av 15 § kan även leda till ökad pubtäthet, vilket forskning tydligt kopplar till mer alkoholrelaterad problematik, såsom ökade ordningsstörningar och samhällskostnader. Begränsningar i alkoholens tillgänglighet är centralt för att minska skadeverkningar, vilket också är alkohollagens grundläggande syfte som skyddslagstiftning. Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att förslaget riskerar att på sikt försämra folkhälsan och förstärka befintliga ojämlikheter, snarare än att bidra till en mer jämlik hälsa.

6.7.6 Konsekvenser för olika grupper i samhället

Påverkan på barn och unga

Länsstyrelsen önskar ett utvecklat resonemang kring hur barnets bästa har beaktats. Länsstyrelsen vill betona att förslaget saknar en barnkonsekvensanalys, vilket strider mot barnkonventionens artikel 3. Det är oklart om barns bästa har beaktats i utformningen, men det är också oklart om barn och ungas egna perspektiv har inhämtats.

6.7.7 Konsekvenser av förändrade normer

Länsstyrelsen vill betona att fler serveringsställen kan medföra att alkohol exponeras i miljöer där det idag inte förekommer, med risk för normförändringar i förhållande till konsumtionsbeteenden. En ökning av antalet serveringstillstånd och därmed ökad tillgång till alkohol medför påtagliga risker och kostnader sett till en ökad totalkonsumtion av alkohol.

6.8 Konsekvenser för offentlig sektor

Länsstyrelsen gör bedömningen att ett genomförande av förslaget skulle medföra en ökad arbetsbelastning för de myndigheter som berörs av alkohollagen. Ett avskaffande av matkravet skulle troligen innebära fler tillståndsansökningar och ett större tillsynsbehov. Detta skulle kunna vara utmanande för kommunerna i Norrbottens län där flertalet kommuner har begränsade resurser på området idag. Länsstyrelsen efterfrågar en utökad analys av resursbehov och

2026-01-13

hur kommuner och länsstyrelser ska kunna hantera den ökade belastningen.

Övrigt

Folkölsservering och servering på särskilda boenden

Länsstyrelsen vill också framhålla att de föreslagna förändringarna påverkar andra delar av alkohollagen. Det gäller bland annat detaljhandel och servering av folköl (5 kap. 5 § och 8 kap. 8 § AL), där matkravet blir högre än vid servering av starkare alkoholdrycker över 3,5 %. Detsamma gäller matkravet vid särskilda boenden (8 kap. 1 b § AL). Länsstyrelsen anser att detta bör beaktas vid en eventuell förändring av alkohollagen.

Objektivitet

I förslaget framgår återkommande att intervjuer har genomförts med branschföreträdare, däribland näringslivsorganisationer och restauranger. Avsaknaden av ett bredare urval av aktörer, exempelvis kommunala tillsynsorgan eller andra relevanta samhällsfunktioner, innebär att viktiga aspekter av alkoholpolitikens syften och konsekvenser inte belyses.

De som medverkat i beslutet

Detta yttrande har beslutats av landshövding Lotta Finstorp med handläggare Johanna Bengtsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Annika Nordstrand, Social hållbarhet, medverkat.